

Tillsynsrapport

Regelbunden tillsyn
Unike förskolor AB
2023

Förskolan Hästhagen
Förskolan Stenkulan

Barn- och
utbildningsförvaltningen
D.nr 2023/BUN 0192

tyresö kommun

Sammanfattning Stenkulan och Hästhagen

Delar i utbildningen som håller god kvalitet

Normer och värden (Stenkulan och Hästhagen)

Omsorg, undervisning och lärande (Stenkulan och Hästhagen)

Barns delaktighet och inflytande (Stenkulan och Hästhagen)

Lär miljön inomhus och utomhus (Stenkulan och Hästhagen)

Huvudmannens rutiner för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas (Stenkulan och Hästhagen)

Delar i utbildningen som behöver utvecklas

Förskolornas arbete med jämställdhet i det systematiska kvalitetsarbetet (Stenkulan och Hästhagen)

Brister i utbildningen som ska åtgärdas

Förskolorna ska tydliggöra rutinerna för utvecklingssamtal. Samtliga vårdnadshavare ska erbjudas minst ett utvecklingssamtal årligen enligt 8 kap. 11§ skollagen. (Stenkulan och Hästhagen)

Förskolorna ska erbjuda vårdnadshavarna forum för samråd enligt 4 kap. 13 § skollagen. (Stenkulan och Hästhagen)

Undervisningen för alla barn på Stenkulan ska bedrivas av en legitimerad förskollärare enligt 2. kap. 13-15§ skollagen (Stenkulan)

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	5
2	Utbildningens förutsättningar	6
2.2	Allmänt om förskolan Stenkulan	7
2.3	Nyckeltal	8
2.4	Förskollärares ansvar i undervisningen	9
2.5	Rektorns ansvar	9
2.6	Uppföljning av årlig kvalitetsdeklaration	10
2.7	Bedömning – Utbildningens förutsättningar	11
3	Utbildning och undervisning –Hästhagen	11
3.1	Normer och värden	11
3.2	Bedömning – normer och värden	12
3.3	Omsorg, utveckling och lärande	12
3.4	Bedömning – omsorg, utveckling och lärande	15
3.5	Barns delaktighet och inflytande	15
3.6	Bedömning – barns delaktighet och inflytande	15
4	Utbildning och undervisning – Stenkulan	15
4.1	Normer och värden	15
4.2	Bedömning – normer och värden	16
4.3	Omsorg, utveckling och lärande	17
4.4	Bedömning – omsorg, utveckling och lärande	19
4.5	Barns delaktighet och inflytande	19
4.6	Bedömning – barns delaktighet och inflytande	20
5	Uppföljning, utvärdering och utveckling	20
5.1	Huvudmannanivå	20
5.2	Enhetsnivå	21
5.3	Kompetensutveckling	21
5.4	Bedömning – uppföljning, utvärdering och utveckling	21
6	Referenser	22

1 Bakgrund

Kommunen har enligt 26 kap. 4 § skollagen tillsynsansvar för fristående förskolor vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 5 § skollagen. Med tillsyn avses en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. Regelbunden tillsyn genomförs vart fjärde år. Barn- och utbildningsförvaltningen avgör om åtgärder behöver vidtas. Barn- och utbildningsnämnden tar beslut. Tillsynsrapporten publiceras på www.tyreso.se.

Syftet med tillsynen

Syftet med tillsynen är att ge en nulägesbeskrivning av hur förskolan arbetar för att uppnå målen för utbildningen och undervisningen, att granska om utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i förskolans styrdokument samt att bidra till ökad kvalitet genom råd och vägledning.

Nationella styrdokument

FN:s konvention om barnets rättigheter (2018:1197) – barnkonventionens syfte är att garantera alla barn deras mänskliga rättigheter.

Skollagen (2010:800) – innehåller bestämmelser om skolväsendet där förskolan ingår som en skolform.

Läroplan för förskolan (Lpfö 18) – beskriver förskolans värdegrund och uppdrag och innehåller mål och riktlinjer för förskolans arbete.

Definitioner enligt 1 kap. 3 § skollagen

Undervisning – sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande av kunskaper och värden.

Utbildning – den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

Metod och bedömning

Bedömningen vid tillsynen utgår från skollagens kapitel 1-4 och 8 samt förskolans läroplan, Lpfö18. Beskrivningen och bedömningen baseras på dokumentgranskning, observationer, intervju med rektor och förskollärare, och enkäter som besvarats av vårdnadshavare och pedagoger på förskolan. Förskolans rektor har haft möjlighet att faktagranska innehållet i rapporten.

2 Utbildningens förutsättningar

Unike förskolor AB har totalt tio förskolor i Tyresö, Nacka och Vimmerby. Fyra av dessa ligger i Tyresö kommun. Unike förskolor AB är en del av friskolekoncernen Atvexagruppen.

Huvudman	Unike förskolor AB.
	Org.nr: 556491-1708
	Moderbolag är Atvexa AB.
Skolchef	Helena Rooth, VD Unike förskolor AB
Rektor	Maria Ekelund
Ped. utvecklingsledare	Emma Sil
Öppettider 8 kap. 3-7§§ skollagen	Stenkulan har öppet 07.00-17.00 Hästhagen har öppet 06.30-17.30
	Huvudmannen erbjuder omsorg under Tyresö kommuns ramtider 06.30-18.30. Huvudmannen erbjuder alternativ omsorg när förskolorna stänger för exempelvis planeringsdagar eller sommarsemestrar. Arbetssökande erbjuds 30 timmar omsorg per vecka för sitt/sina barn. Föräldralediga erbjuds 24 timmar omsorg per vecka, för sitt/sina barn. Under skolornas sommarlov gäller 15 timmar i veckan för föräldralediga.
Klagomålshantering 4 kap. 8§ skollagen	Rutiner för klagomålshantering finns på huvudmannens webbsida.
Särskilt stöd 8 kap. 9§ skollagen	Huvudmannen har skriftliga rutiner för arbetet med barn i behov av särskilt stöd. En specialpedagog finns att tillgå vid behov.
Modersmål 8 kap. 10§ skollagen	Huvudmannen har en skriftlig plan för undervisningen som handlar om att medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.
Senaste tillsyn – förskolan Hästhagen	Den senaste ordinarie tillsynen av förskolan Hästhagen genomfördes år 2016. (Lust & Lära Utbildning AB var huvudman.) Starka sidor var bland annat värdegrundsarbetet och arbetet med hållbar utveckling. Ett utvecklingsområde som identifierades handlade om pedagogisk dokumentation.
Senaste tillsyn – förskolan Stenkulan	Den senaste tillsynen av förskolan Stenkulan gjordes 2017 i form av nystartsgranskning (tidigare huvudman M3P förskolor). Starka sidor som lyftes var arbetet med pedagogisk dokumentation, samt ledningens arbete. Ett utvecklingsområde som identifierades var det systematiska kvalitetsarbetet.

2.1 Allmänt om förskolan Hästhagen

Förskolan Hästhagen ligger i Tyresö strand i östra Tyresö. Förskolan har åtta avdelningar, tre fristående hus och fem gårdar. En av dessa är skolträdgården ”Trädgårdsdalen”. Förskolan har en Reggio Emilia-inspirerad profil samt fokus på hållbar utveckling.

Organisation

Personal	
Rektor	0,44 heltidstjänster
Pedagogisk utvecklingsledare	0,25 heltidstjänster
Förskollärare	7,87 heltidstjänster
Barnskötare	13,4 heltidstjänster
Övriga resurser	· En lärare mot yngre åldrar, 0,8 heltidstjänster · En pedagog som utbildar sig till barnskötare samt resurspersoner, 2,8 heltidstjänster · Kök, 1,7 heltidstjänster · IKT-pedagog (arbetar med digitala verktyg)

Barngruppens sammansättning och storlek			
Avdelning	Ålder	Antal barn	Antal pedagoger inkl. resurs
Fölet	1 år	15	3
Spiltan	1-2 år	15	3
Stallet	2-3 år	14	3
Skrindan	2-3 år	14	3
Vildhästen	3 år	17	4
Russet	4 år	17	3
Grimman	4-5 år	22	3
Ponnyn	4-5 år	22	4
Totalt		136	26

2.2 Allmänt om förskolan Stenkulan

Förskolan Stenkulan ligger i närheten av Trollbäckens centrum. Förskolan har tre avdelningar och består av ett fristående hus med omgivande gårdar. Förskolan har en Reggio Emilia-inspirerad profil.

Organisation

Personal	
Rektor	0,44 heltidstjänster
Pedagogisk utvecklingsledare	0,25 heltidstjänster
Förskollärare	2,88 heltidstjänster
Barnskötare	5,75 heltidstjänster
Övriga resurser	· Kök, 0,75 heltidstjänster · IKT-pedagog (arbetar med digitala verktyg)

Barngruppens sammansättning och storlek			
Avdelning	Ålder	Antal barn	Antal pedagoger inkl. resurs
Solen	1-2 år	15	3
Stjärnan	3-4 år	18	3
Planeten	4-5 år	22	4
Totalt		55	10

2.3 Nyckeltal

	Förskolan Hästhagen (2023)	Förskolan Stenkulan (2023)	Samtliga förskolor i Tyresö (2022)	Samtliga förskolor i Sverige (2022)
Antal barn på förskolan	136	54	-	-
Antal pedagoger ¹ på förskolan	26	9	-	-
Antal heltidstjänster ²	24,87	8,63	-	-
Antal heltidstjänster med förskollärlärolegitimation	7,87	2,88	-	-
Andel heltidstjänster med förskollärlärolegitimation, i procent	31,6 %	33 %	32 %	41 %
Personaltäthet, antal barn per heltidstjänst	5,5	6,2	5,2	5,1
Personaltäthet, antal barn per heltidstjänst med förskollärlärolegitimation	17,2	18,75	16,2	12,4

Barn- och utbildningsförvaltningens statistik baseras på det faktiska antalet barn inskrivna på förskolan och antalet faktiska heltidstjänster vid tillsynen. Statistiken för samtliga förskolor i Tyresö (kommunala och enskilda) samt i riket totalt är insamlad av SCB på uppdrag av Skolverket (2022).

¹ Leg. förskollärare, barnskötare och annan pedagogisk personal

² I antalet heltidstjänster har antalet anställda som arbetar med barn (exklusive städ- och kökspersonal) räknats om till heltidstjänster med hjälp av tjänstgöringsgraden

2.4 Förskollärarens ansvar i undervisningen

Enligt förskolans läroplan, Lpfö18, ska förskollärare ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande³. Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Utöver lärare eller förskollärare får det i undervisningen i förskolan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas.⁴ Rektorn har ett särskilt ansvar för att förskollärare ges förutsättningar att ansvara för undervisningen⁵. I den enkät som barn- och utbildningsförvaltningen genomförde med medarbetarna i Unikes fyra förskolor i Tyresö anser runt hälften av dem som svarat att rektorn skapar goda förutsättningar att planera utbildningen och undervisningen.

Hästhagen

På Hästhagen bedrivs undervisningen av minst en förskollärare per avdelning. Förskollärarna anser att det särskilda ansvaret exempelvis innebär att undervisningen kopplas till mål och syfte, att planerad undervisning genomförs, att reflektera tillsammans med kollegor, dokumentera, ta fram underlag och observationsprotokoll och ansvara för lärmiljö och material.

Stenkulan

På avdelning Solen saknas förskollärare som bedriver undervisningen. Förskollärarna anser att det särskilda ansvaret för undervisningen innebär att stötta kollegor, reflektera kring undervisningen, se till att arbetslaget följer styrdokumentet och vara medveten om syftet med undervisningen. Förskollärarna uttrycker önskemål om reflektion med samtliga kollegor på förskolan i större utsträckning.

2.5 Rektorns ansvar

Maria Ekelund är rektor på förskolan Hästhagen och förskolan Stenkulan. Hon har varit rektor på Hästhagen sedan 2013 och på Stenkulan sedan 2021. Maria är legitimerad förskollärare och har gått rektorsprogrammet med examen våren 2023. Vid samtal med rektorn framgår att hon har förståelse för och kunskap om en rektors ansvar.

Pedagogerna på båda förskolorna uttryckte i de samtal och enkäter som barn- och utbildningsförvaltningen genomförde att det är diskrepans mellan det behov av rektorns närvaro som de upplever finns och hennes faktiska närvaro.

³ Läroplan för förskolan, Lpfö18, sid 3

⁴ 2 kap 13-14 § skollagen.

⁵ Läroplan för förskolan, Lpfö18, sid 15

Förskollärarna uttrycker att uppföljningen och avslut av de utvecklingsprojekt som startas upp är bristfällig.

Intervjun med Maria Ekelund genomfördes digitalt tillsammans med Jenny Pettersson, tidigare rektor för Trollsländan och Paletten (fram till och med den 12 maj 2023). Även Emma Sil, pedagogisk utvecklingsledare, deltog vid intervjun.

Pedagogisk utvecklingsledare

Emma Sil är pedagogisk utvecklingsledare på Unikes fyra förskolor i Tyresö. Hon är förskollärare och pedagogista (handledare med utbildning för Reggio Emilia-inspirerade förskolor och skolor). Emma Sils uppdrag innebär att leda reflektioner och nätverk samt den pedagogiska utvecklingsgruppen. Hon möter varje arbetslag en dag i månaden. Tillsammans med rektorerna planerar utvecklingsledaren arbetsplatsträffar och förskolornas målarbete.

2.6 Uppföljning av årlig kvalitetsdeklaration

För att säkerställa att enskilda huvudmän som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven om insikt och lämplighet⁶ genomför barn- och utbildningsförvaltningen årligen tillsyn genom en skriftlig kvalitetsdeklaration. Inom ramen för den regelbundna tillsynen görs en uppföljning inom utvalda områden i den årliga kvalitetsdeklarationen.

Lokala riktlinjer för förskolan

Enligt Tyresö kommuns riktlinjer för godkännande av enskild huvudman för fristående förskola⁷ ska varje huvudman ha dokumenterade riktlinjer som utförligt beskriver hur huvudmannen arbetar för att fullgöra skollagens och läroplanens krav på verksamheten. Dokumentet *Regler och riktlinjer* finns att läsa för vårdnadshavarna i det digitala informations- och kommunikationsverktyget Tyra. Under rubriken *Riktlinjer* på huvudmannens webbsida finns ett antal policydokument samlade.

Förskola och hem

Förskolornas avdelningar dokumenterar kontinuerligt utbildningen och undervisningen i Tyra. Nya vårdnadshavare bjuds in till välkomstmöte innan barnets introduktion till förskolan. Förskolorna bjuder in till föräldramöte en gång årligen och vårdnadshavarna bjuds också in vid exempelvis lucia, sommarfest, avslutning på projekt, fixarkväll och vernissage.

⁶ 26 kap. 4 § punkt 3 skollagen

⁷ Riktlinjer för godkännande av enskild huvudman att bedriva förskola, fritidshem och annan pedagogisk omsorg i Tyresö kommun (dnr 2023/BUN 0147)

Förskolorna erbjuder utvecklingssamtal en gång per år⁸. Vid utvecklingssamtalet samtalas vårdnadshavare och ansvarig pedagog om barnets trivsel, intressen och lärande. I enkäten som barn- och utbildningsförvaltningen genomförde med vårdnadshavarna under tillsynen anger ett antal vårdnadshavare att de inte har blivit erbjudna samtal under de senaste tolv månaderna.

Vid varje förskoleenhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd⁹. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för verksamheten och som kan ha betydelse för barnen och vårdnadshavarna. Rektor uppger att förskolorna ska erbjudas föräldraforum med en eller två vårdnadshavare från varje avdelning samt rektor och pedagoger. Föräldraforumen pausades under pandemin och hade inte startats upp under tiden för tillsynen.

Urval

Information om urval för en plats i Unikes förskolor finns på huvudmannens webbsida.

Övergång och samverkan

Rektor anger att förskolan använder kommunens rutiner och underlag för övergång och samverkan.

2.7 Bedömning – Utbildningens förutsättningar

Förskolorna Hästhagen och Stenkulan ska skapa rutiner så att samtliga vårdnadshavare erbjuds utvecklingssamtal för sina barn en gång per år enligt 8 kap. 11 § skollagen.

Förskolorna Hästhagen och Stenkulan ska erbjuda vårdnadshavarna forum för samråd enligt 4 kap. 13 § skollagen

Undervisningen på alla avdelningar på förskolan Stenkulan ska bedrivas av en förskollärare 2 kap. 13-15 § skollagen

3 Utbildning och undervisning –Hästhagen

3.1 Normer och värden

I Unike förskolors verksamhetsidé framgår att verksamheten ska bygga på värdena ”trygghet, glädje, delaktighet och olikhet”. I dokumentet *Unikes pedagogiska lärmiljöer* framgår förskolornas ställningstaganden när det gäller kunskapssyn och barnsyn, till exempel att ”barn är kompetenta”; ”barn är nyfikna och skapar mening” och ”barn vill utvecklas” samt att lärande ”skapas i inspiration, mening, trygghet och aktivitet” och ”i lekfulla sammanhang med lyhörda och närvarande pedagoger”. I enkäten som barn- och utbildningsförvaltningen genomförde med medarbetarna i samband med tillsynen anser

⁸ 8 kap. 11 § skollagen

⁹ 4 kap. 13 § skollagen

samtliga pedagoger som deltog att värdegrunden är gemensam och förankrad hos alla i personalen på förskolan.

Vid de undervisningstillfällen, samlingar och måltider som barn- och utbildningsförvaltningen deltog vid fanns till stora delar ett stöttande, guidande, lyhört och respektfullt förhållningssätt till barnen, men observationerna visade även att det fanns variationer i hur pedagogerna talade med barnen.

Förskolans arbete med jämställdhet

Förskollärare har enligt Lpfö18 ansvar för att aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv så att alla barn får likvärdiga möjligheter till utvidgade perspektiv och val oavsett könstillhörighet. Hela arbetslaget ska medvetet och aktivt arbeta med jämställdhet. Enligt Skolinspektionen¹⁰ innebär det bland annat att konsekvent inkludera ett medvetet genusperspektiv vid genomförande av aktiviteter och planering av miljö och material och i samtal om förhållningssätt. Förskolans rektor ska enligt Lpfö18 inkludera arbetet med jämställdhet i det systematiska kvalitetsarbetet och i sitt pedagogiska ledarskap¹¹. Förskolornas pedagogiska utvecklingsledare berättade att urvalet bland annat görs ur ett medvetet jämställdhetsperspektiv när förskolorna köper litteratur. I Unikes uppföljningsverktyg, processverktyget, ingår för pedagogerna att reflektera kring om miljö, material och det som erbjuds i utbildningen är inkluderande, tillgängligt, tryggt och normkreativt. Det framgår i de exempel som barn- och utbildningsförvaltningen tagit del av att jämställdhetsarbetet inte dokumenteras i verktyget kontinuerligt.

3.2 Bedömning – normer och värden

Förskolan Hästhagens arbete med normer och värden håller till stora delar god kvalitet.

Förskolan Hästhagens arbete med jämställdhet i det systematiska kvalitetsarbetet behöver utvecklas

3.3 Omsorg, utveckling och lärande

Förskolans undervisning organiseras utifrån en så kallad superstruktur, en detaljerad planering med varje pedagogs uppgifter för dagen. Vid barn- och utbildningsförvaltningens observationer erbjöd flera avdelningar undervisning inomhus i en liten grupp, medan barnen i den övriga gruppen vistades utomhus. Pedagogerna delade upp sig såväl utomhus som inomhus.

Undervisningen på flera avdelningar utgick under tillsynsperioden från området hållbar utveckling. Undervisningen handlade bland annat om ”Trädens liv”; ”Vad händer runt eken?” och ”Hoppfull och hållbar framtid”. Annan

¹⁰ Förskolans arbete med jämställdhet, Skolinspektionen (2017)

¹¹ Läroplan för förskolan, Lpfö18, sid 19

undervisning handlade exempelvis om känslor, sinnliga upplevelser, familjekonstellationer, tid och Bockarna Bruse.

Vid flera tillfällen uppmärksammade vi att pedagogerna hade förberett material inför ett planerat undervisningstillfälle. Detta arbetssätt kan bidra till att skapa nyfikenhet, att barnen inspireras och att de på ett tydligt sätt introduceras till undervisningens innehåll. Ett exempel var en förskollärare som förberedde material på tre platser i lärmiljön. Det var material till en bordssaga, naturmaterial med syftet att göra en mandala (ett slags mönster) samt pussel. Allt material knöt an till avdelningens temaarbete med sagan Bockarna Bruse. Efter utevistelsen blev barnen guidade av förskolläraren till de tre olika mötesplatserna.

Om barn själva får möjlighet att vara delaktiga kan det bidra till att utveckla barnens självständighet och tillit till sin egen förmåga. Flertalet av de måltidssituationer som barn- och utbildningsförvaltningen observerade användes inte som undervisningstillfällen. Barnen erbjöds och uppmuntrades inte att själva lägga upp mat eller grönsaker på sin tallrik, prova att skära maten, hålla upp dryck etcetera.

Förskolans arbete med hållbar utveckling

Förskolan har länge haft fokus på undervisning kring hållbar utveckling. År 2022 fick förskolan Skolverkets utmärkelse ”Skola för hållbar utveckling”. Förskolan har en egen skolträdgård, Trädgårdsdalen. En av förskolans kockar är involverad i arbetet kring denna och har tillsammans med en pedagog gått en utbildning som handlar om att se över maten som serveras ur ett antal hållbarhetsaspekter. En av avdelningarna för äldre barn arbetar med något som kallas för ”veckans miljöhjälpare”. Det innebär bland annat att gå till återvinningsstationen, se till att lampor är släckta, slänga matavfallspåsen och gå till komposten. På flera avdelningar finns återvinningsstationer i lärmiljön. Förskolan använder sig av återbruksmaterial för lek och skapande.

Förskolans lärmiljö – inomhus

Förskolans åtta avdelningar har tillgång till egen entré och hall med toaletter i anslutning. Några avdelningar har tillgång till två eller tre rum och några avdelningar vistas i ett rum. I några hallar har lärmiljöer byggts upp. Sex avdelningar finns i huvudbyggnaden och två avdelningar i ett fristående hus. Därtill finns ytterligare ett fristående hus med personalutrymmen och förråd.

Förskollärarna berättade att de i arbetslaget har samtalat mycket om likvärdighet i miljöerna. Enligt Unikes lokala styrdokument ska det finnas en grundlärmiljö med olika typer av mötesplatser som byggs upp utifrån läroplansmålen. Materialet ska till stor del vara okodat (utan bestämda användningsområden), miljövänligt, knyta an till den så kallade hundraspråkligheten i förskolans Reggio Emilia-inspiration och vara utvalt utifrån en medvetenhet om normkritisk pedagogik.

Lärmiljö med olika mötesplatser och stor del okodat material.

Material som placerats högt på en avdelning för yngre barn

Det finns material på avdelningarna som är placerat lågt och gör det möjligt för barnen att själva ta fram, vilket kan bidra till att utveckla barnens självständighet och förmåga att ta ansvar. På flera avdelningar för de yngsta barnen har en stor del av materialet placerats högt upp och är således inte möjligt för barnen att ta fram. På avdelningarna för de yngre barnen finns det skapandematerial som är tillgängligt för barnen i begränsad omfattning eller inte alls. Variationen i utbudet av material skiljer sig åt mellan avdelningarna. Det finns avdelningar där den största delen material är okodat, det finns också avdelningar både bland yngre och äldre barn där den största delen materialet signalerar bestämda användningsområden. Lärmiljöerna är avdelade med låga hyllor i stationer, vilket kan bidra till att stimulera till samspel och gemensam lek. Pedagogerna har möjlighet till god uppsikt över barnen i lärmiljön. Barn- och utbildningsförvaltningens observationer visade att barnen verkar ha god kännedom om utbudet i lärmiljöerna vilket ledde till ett lugn i verksamheten, till exempel då barnen kom in från utevistelse.

Utomhus

Förskolans utomhusmiljö är uppdelad i fem gårdar, varav en skolträdgård. Gården är kuperad och det finns tillgång till fasta lekinstallationer såsom gungor, rutschkanor och lekhus. En del av gården utgörs av naturmiljö. Det finns flera sandlådor med skydd från solens strålar. På gården finns sittplatser som möjliggör exempelvis måltider utomhus. Det finns möjligheter att odla i odlingslådor. Gårdarna

Det finns god tillgång till fasta lekinstallationer

erbjuder många möjligheter till lek för barnen. Det finns möjlighet för barnen att leka i avskildhet.

3.4 Bedömning – omsorg, utveckling och lärande

Förskolan Hästhagens arbete med omsorg, undervisning och lärande håller god kvalitet

Lärmiljön inomhus och utomhus på förskolan Hästhagen håller till stora delar god kvalitet

3.5 Barns delaktighet och inflytande

Miljön på förskolan utformas utifrån barnens intressen och behov. Det finns material som är tillgängligt för barnen. Tillgängligheten kan bidra till att barnen har möjligheter att påverka sin situation.

En avdelning använder sig av en så kallad valtavla, vilket innebär att barnen i innemiljön får välja en station i lärmiljön och att det för varje station finns ett maxantal personer som samtidigt får vistas där. Arbetssättet kan bidra till att främja barnens förmåga att ta ansvar för sig själva. I observationerna kunde vi se att barnen verkade ha kunskap om vilket material som finns och att det är tillåtet att använda detta, vilket bidrar till att utveckla barnens förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och miljön i förskolan samt självständighet och tillit till sin egen förmåga.

Förskolan använder pedagogisk dokumentation för att få fatt på barnens tankar och gruppens processer i undervisningen och utbildningen. Det skiljer sig åt mellan avdelningarna vilken plats den pedagogiska dokumentationen har i lärmiljöerna.

3.6 Bedömning – barns delaktighet och inflytande

Förskolan Hästhagens arbete med barns inflytande i verksamheten håller god kvalitet

4 Utbildning och undervisning – Stenkulan

4.1 Normer och värden

I Unike förskolors verksamhetsidé framgår att verksamheten ska bygga på värdena ”trygghet, glädje, delaktighet och olikhet”. I dokumentet *Unikes pedagogiska lärmiljöer* framgår förskolornas ställningstaganden när det gäller kunskapssyn och barnsyn, till exempel att ”barn är kompetenta”; ”barn är nyfikna och skapar mening”; och ”barn vill utvecklas” samt att lärande ”skapas i inspiration, mening, trygghet och aktivitet” och ”i lekfulla sammanhang med lyhörda och närvarande pedagoger”. I enkäten som barn- och utbildningsförvaltningen genomförde med medarbetarna i samband med tillsynen anser samtliga pedagoger på Stenkulan som svarat att värdegrunden är gemensam och förankrad hos alla i personalen på förskolan.

Vid barn- och utbildningsförvaltningens observationer hade förskolans pedagoger ett lugnt, stöttande, lyhört och respektfullt förhållningssätt till barnen. Pedagogerna delade upp sig och stöttade barnen i mindre grupper såväl inomhus som utomhus. Trots att det vid tillfället var frånvaro i personalen märktes inte detta i barngrupperna där det fanns ett lugn och undervisning pågick.

På avdelningen för de äldsta barnen dukade en pedagog och några barn inför lunch. Det varierade på avdelningarna huruvida barnen tog mat själva eller om pedagogerna serverade dem. Anpassat material gör det lättare för barn att själva lägga upp sin mat och kan bidra till att ge barnen möjlighet att utveckla självständighet och tillit till sin egen förmåga. På avdelningen för 2-3-åringar fanns små karotter på borden.

Förskolans arbete med jämställdhet

Förskollärare har enligt Lpfö18 ansvar för att aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv så att alla barn får likvärdiga möjligheter till utvidgade perspektiv och val oavsett könstillhörighet. Hela arbetslaget ska medvetet och aktivt arbeta med jämställdhet. Enligt Skolinspektionen¹² innebär det bland annat att konsekvent inkludera ett medvetet genusperspektiv vid genomförande av aktiviteter och planering av miljö och material och i samtal om förhållningssätt. Förskolans rektor ska enligt Lpfö18 inkludera arbetet med jämställdhet i det systematiska kvalitetsarbetet och i sitt pedagogiska ledarskap¹³.

Den pedagogiska utvecklingsledaren berättade att urvalet bland annat görs ur ett medvetet jämställdhetsperspektiv när förskolorna köper litteratur. I huvudmannens uppföljningsverktyg, processverktyget, finns frågor som ska bidra till att reflektera över om miljö, material och det som erbjuds i utbildningen är inkluderande, tillgängligt, tryggt och normkreativt. Förskollärarna berättade att de använder litteratur som samtalsunderlag i barngrupperna och alltid använder sig av barnens namn eller benämner en grupp barn som exempelvis ”kompisar”. Det framgår i de exempel som barn- och utbildningsförvaltningen tagit del av i processverktyget att jämställdhetsarbetet inte dokumenteras kontinuerligt. Förskollärarna berättade också att det saknas uppföljning och reflektion på enhetsnivå kring jämställdhetsarbetet.

4.2 Bedömning – normer och värden

Förskolan Stenkulans arbete med normer och värden håller god kvalitet

Förskolan Stenkulans arbete med jämställdhet i det systematiska kvalitetsarbetet behöver utvecklas

¹² Förskolans arbete med jämställdhet, Skolinspektionen (2017)

¹³ Läroplan för förskolan, Lpfö18, sid 19

4.3 Omsorg, utveckling och lärande

Förskolans undervisning utgår från en detaljerad planering, superstruktur, med varje pedagogs uppgifter för dagen. Pedagogerna berättade att det är ett bra verktyg när all ordinarie personal är på plats eftersom de då kan koncentrera sig på innehållet i undervisningen i stället för utbildningens organisation, men att de sällan kan följa superstrukturen när det är frånvaro i personalen.

Vid barn- och utbildningsförvaltningens observationer pågick både spontan och planerad undervisning i alla barngrupper, trots frånvaro i den ordinarie

Material kopplat till undervisning kring natur och miljö på avdelningen för de yngsta barnen

personalen. Vid tiden för tillsynen arbetade avdelningarna bland annat med experiment, att göra robotar, tema ”min kompis” samt ett temaarbete kring bajs. Avdelningen för de yngsta barnen arbetade bland annat med odling och hade ett rum avsatt för material kopplat till undervisningen kring natur och miljö. Förskollärarna berättade att de arbetar på en övergripande nivå med att synliggöra olika kulturer, maträtter och språk. Vi kunde i observationerna se att lärmiljöerna var bekanta för barnen. När de äldsta barnen kom in efter utevistelse visste de vad som förväntades och vad som fanns att göra och fördelade sig spontant i lokalerna.

Förskolans arbete med digitala verktyg

Vid barn- och utbildningsförvaltningens observationer undervisade pedagogerna i programmering, vilket anknyter till ett av förskolans utvecklingsområden. Undervisningen genomfördes analogt på en avdelning, till exempel genom att barnen gav varandra kommandon (instruktioner) att gå åt ett visst håll. En av pedagogerna berättade att undervisningen bidrar till att barnen får möjlighet att öva på turtagning, samspel, begrepp och lägesbeskrivningar (till exempel framåt, bakåt, höger och vänster). På en annan avdelning genomfördes undervisningen med små robotar, så kallade bluebots, som barnen programmerade att röra sig längs en bana med kakelplattor genom att trycka på knappar med pilar. Pedagogerna var närvarande och guidande i undervisningen. Förskollärarna berättade att de strävar efter att använda de rätta begreppen när de undervisar barnen i adekvat digital kompetens, exempelvis ”kommando” och ”bugg”. På en avdelning lekte några barn att de körde och åkte buss. Stolar hade placerats framför en film på en bussresa som projicerades på väggen. En av förskollärarna fanns med i leken och stöttade och samtalade med barnen.

Förskolans arbete med hållbar utveckling

Förskollärarna berättade att de i undervisningen samtalar med barnen om hållbarhet, till exempel sortering, förbrukning av material, återvinning. De

berättade också att de berör frågan om social hållbarhet på förskolan, till exempel frågor om bemötande. Med stöd av en pedagog dukade de yngsta barnen själva av sina tallrikar och skrapade matrester i en påse för återvinning. Detta kan bidra till att utveckla barnens tillit till sin egen förmåga, förmågan att ta ansvar för sina handlingar samt bidra till ett växande intresse för hållbar utveckling.

Lärmiljö Inomhus

Plats avsedd för gemensamt skapande

själva välja och ta fram. Detta kan bidra till att utveckla barnens självständighet och förmåga att ta ansvar. Pedagogerna har möjlighet till god uppsikt över barnen i lärmiljöerna. Lärmiljöerna har inretts med stationer kopplat till läroplanens olika områden. Stationerna har dukats upp vid

bord eller för området avsedda rum, har plats för flera barn och bjuder in till samspel och gemensamhet. På samtliga avdelningar finns god tillgång till material för skapande, bland annat genom stationer för att arbeta med lera eller rullar med målarpapper. På avdelningen för de äldsta barnen har ateljén en central plats i lärmiljön. Lärmiljöerna på förskolans avdelningar har försetts med naturmaterial, blickfång (till exempel reflekterande material och tyger med motiv) samt ljussättning av platser och material. Förskolan har lokaler avsedda för att samla barn från olika avdelningar när förskolan öppnar eller stänger.

Plats avsedd för exempelvis läsning

Utomhus

En del av gården som främst används av de yngsta barnen

Förskolans utomhusmiljö är uppdelad i tre gårdar. Gården som ligger på baksidan av förskolan används främst av de yngsta barnen. Det finns god tillgång till fasta lekinstallationer såsom gungor, rutschkanor och lekhus. En del av gården utgörs av gräs. Det finns flera sandlådor med skydd från solens strålar. På gården finns sittplatser som möjliggör exempelvis måltider utomhus. Det finns möjligheter att odla i odlingslådor. Det finns tillgång till material och cyklar i förråd och leksakslådor på gårdarna. Gårdarna erbjuder många möjligheter till lek, lärande och samspel för barnen.

Del av Stenkulans gård, med lekhus och pergola som skydd för solen

På gårdarna, och framför allt den större gården, finns många skymda platser och det kan vara en utmaning för pedagogerna att kunna se alla barn. Vid barn- och utbildningsförvaltningens observationer delade

pedagogerna upp sig och hade på så sätt möjlighet till överblick över gårdens delar.

4.4 Bedömning – omsorg, utveckling och lärande

Förskolan Stenkulans arbete med omsorg, undervisning och lärande håller god kvalitet

Lärmiljön inomhus och utomhus på Stenkulan håller god kvalitet

4.5 Barns delaktighet och inflytande

Miljön på förskolan utformas utifrån barnens intressen och behov. Det finns material som är tillgängligt för barnen. Tillgängligheten kan bidra till att barnen har möjligheter att påverka sin situation. I observationerna kunde vi se att barnen verkade ha kunskap om vilket material som finns och att det är tillåtet att använda detta, vilket bidrar till att utveckla barnens förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och miljön i förskolan samt självständighet och tillit till sin egen förmåga. Förskolan arbetar med pedagogisk dokumentation som ett verktyg för att få fatt på barnens tankar och gruppens processer i utbildningen och undervisningen. Förskollärarna berättade att det ibland kan vara vid planerade tillfällen eller att man kan låta ett bildspel rulla som barnen samtalar kring mer spontant. Barnen uttrycker vad som har varit betydelsefullt för dem, vilket bidrar till mycket information och kunskap för pedagogerna då

de ska planera utbildningen och undervisningen vidare. Den pedagogiska utvecklingsledaren berättade att avdelningarna dokumenterar sina reflektioner kring det projekterande arbetet i processverktyget. Hon berättade att arbetslagen reflekterar över hur dokumentationen ska göras tillgänglig för barnen.

4.6 Bedömning – barns delaktighet och inflytande

Förskolan Stenkulans arbete barns delaktighet och inflytande håller god kvalitet

5 Uppföljning, utvärdering och utveckling

Varje huvudman inom skolväsendet ska systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen ska genomföras även på förskoleenhetsnivå. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras¹⁴. För att dokumentationen ska kunna bli en del av det systematiska kvalitetsarbetet behöver den analyseras. Analysen ska utgå från dokumentationen. Utgångspunkten för analysarbetet är förskolans uppdrag och de nationella målen. Analysen består av tre olika faser: jämföra, tolka och förklara samt problematisera och kritiskt granska¹⁵. I Lpfö18 framgår att förskollärare ska ansvara för att dokumentation, uppföljning, utvärdering och analys omfattar hur läroplansmålen integreras med varandra och bildar en helhet i utbildningen.¹⁶

5.1 Huvudmannanivå

Det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmanna- och enhetsnivå för 21/22 och 22/23 redogörs för i dokumentet *Unikes SKA-arbete, rektor/huvudman*. Inriktningen i huvudmannans olika mötesforum anges för varje månad. Förskolornas pedagogiska år finns angivet i ett årshjul.

Ett av huvudmannens övergripande mål för Unike förskolor under 22/23 handlar om att utveckla former, innehåll och verktyg när det gäller arbetet med den pedagogiska utvecklingen. Ett annat mål handlar om att presentera och implementera Unikes SKA-verktyg, vilket bland annat innehåller strukturer för uppföljning, utveckling och utvärdering samt för arbetet med lärmiljöerna. Unike förskolors gemensamma tema under 22/23 är hållbar framtid. Det gemensamma utvecklingsmålet under läsåret är språk och kommunikation.

Huvudmannen har organiserat formerna för det systematiska kvalitetsarbetet i en mängd olika mötesforum där olika personer deltar, beroende på yrkesroll. I de olika forumen ska medarbetarna genomföra reflektion, dokumentation,

¹⁴ 4 kap. 3,4 och 6 § skollagen

¹⁵ www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/dokumentation-i-forskolan

¹⁶ Läroplan för förskolan, Lpfö18, sid 14.

uppföljning och planering på olika nivåer. Se bilaga 1: Delar i det systematiska kvalitetsarbetet

5.2 Enhetsnivå

Förskolan Hästhagen

Ett av förskolan Hästhagens mål för 22-23 handlar om att utveckla arbetet med pedagogisk dokumentation och hur den används som utgångspunkt för planeringen av undervisningen samt bidrar till att ge barnen möjlighet att reflektera och lära om sitt eget lärande. Förskolans andra mål handlar om att utveckla arbetet med processverktyget i SKA-verktyget. Syftet är att alla pedagoger ska bli delaktiga i den pedagogiska planeringen av utbildningen och undervisningen och kan följa de didaktiska¹⁷ valen över tid. Förskollärarna upplever att arbetet med förskolans utvecklingsmål i stora delar har fungerat bra.

Förskolan Stenkulan

Förskolan Stenkulans mål för 22-23 handlar om att utveckla alla medarbetares förtroendenhet med de digitala verktygen så att de utgör ett naturligt inslag och arbetssätt i lärmiljön och i undervisningen och utbildningen. Pedagogerna berättar att de upplever att arbetet med förskolans utvecklingsmål har fungerat bra på avdelningsnivå, men att det utvecklingsarbete som har satts igång på enheten, till exempel att arbeta fram ställningstaganden kring förskolans digitaliseringsarbete, inte har följts upp eller avslutats på ett tillfredsställande sätt.

5.3 Kompetensutveckling

En stor del av Unikes fortbildning och kompetensutveckling sker internt genom exempelvis storföreläsningar, nätverk där alla pedagoger i Unike ingår eller workshops på det interna utbildningscentret Skattkammaren i Saltsjöbaden. Det finns också möjlighet till kompetensutveckling i till exempel TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation). Förskollärarna berättade att de upplever att den fortbildning som erbjuds inte stämmer överens med den egna förskolans behov.

5.4 Bedömning – uppföljning, utvärdering och utveckling

Det finns rutiner för hur kvalitetsarbetet ska bedrivas på huvudmanna- och enhetsnivå

¹⁷ Didaktik handlar om att göra medvetna val i undervisningen. Exempel på didaktiska frågor: "Vad? Varför? Hur? När? Hur länge?"

6 Referenser

Barn- och utbildningsförvaltningen har tagit del av följande dokument från förskolorna

Unikes SKA-arbete, rektor/huvudman, Unike förskolor 2021-2022/2022-2023
Pedagogiska året
Utbildningsplan 2021-2022
Exempel på kommunikation med vårdnadshavare från pedagoger i Tyra
Exempel på information till vårdnadshavare från huvudman
Exempel på kommunikation med vårdnadshavare från rektor
Barn i behov av särskilt stöd
Modersmål i förskolan
Utvecklingssamtal - Unike Tyresös riktlinjer inför utvecklingssamtal vt-2022
Utvecklingssamtal -Inbjudan och dagordning för utvecklingssamtal
Utvecklingssamtal – pedagogernas förberedelse för utvecklingssamtal
Exempel på förskolan Hästhagens respektive Stenkulans SKA-verktyg, inklusive processverktyget

Barn- och utbildningsförvaltningen har använt följande dokument och webbsidor som referens vid tillsynen

Skolinspektionen. *Förskolans arbete med jämställdhet* [Elektronisk resurs]. (2017). Tillgänglig på Internet: <http://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/forskolans-arbete-med-jamstallldhet/>

Skolverket. *Systematiskt kvalitetsarbete - för skolväsendet* [Elektronisk resurs]. (2021). Tillgänglig på Internet: <https://www.skolverket.se/publikationsserier/allmannarad/2012/systematiskt-kvalitetsarbete---for-skolvasendet>

Skolverket. *Statistik*. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik> [hämtat: 2023-06-19]

Skolverket. *Dokumentation i förskolan*. www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/dokumentation-i-forskolan [hämtat 2023-06-19]

Bilaga 1

Delar i det systematiska kvalitetsarbetet			
Möte	Omfattning	Deltagare	Innehåll
Styrgrupp	1 gång/månad	Huvudman Rektorer Utvecklingsledare	Uppföljning, utvärdering/analys och sammanfattning av utvecklingsdagar samt resultatet av utvecklingsmålen
Rektorsmöte	1 gång/månad	Huvudman Rektorer	Uppföljning, utvärdering, analys och sammanfattning av förskolornas arbete med friskfaktorer.
Utvecklingsdagar	5 ggr/år	Rektor Utvecklingsledare Samtliga pedagoger	<i>Augusti:</i> Superstruktur (organisation); pedagogisk lärmiljö; omsorg, utveckling och lärande – mål, syfte och metoder; genomgång av Unikes riktlinjer och policys. <i>Oktober:</i> Omsorg, utveckling och lärande (mål, syfte och metoder) och förbereda informationsmöte för vårdnadshavare. <i>Januari:</i> Fortbildning <i>Maj (2 dagar):</i> Utvärdering och analys samt fortbildning
APT inkl. pedagogmöte	1 gång/ mån. 2 tim.	Rektor Samtliga pedagoger	Utvecklingsmål, Friskfaktorer <i>Oktober:</i> HLR-utbildning <i>December:</i> Systematisk arbetsmiljö <i>Januari:</i> Utvärdering <i>December och juni:</i> trivselaktiviteter för personalen
Förskolans ledningsgrupp	Stenkulan och Hästhagen: 1 gång/mån. Trollsländan och Paletten: 2 ggr/mån.	Rektor Arbetslagsledare	Reflektion utifrån projekt och läroplansmål Se över organisation Följa upp förskolans och avdelningarnas resultat på vårdnadshavarenkät (april) Uppföljning och sammanfattning av utvecklingsdagarna och utifrån detta ta fram kommande års utvecklingsmål
Pedagogisk utvecklingsgrupp (PUG)	1 gång/mån.	Rektor Utvecklingsledare Arbetslagsledare	Fokus på enhetens utvecklingsmål
Avdelningsmöte	1 gång/mån. (kvällstid) 2 tim.	Arbetslagen	Utifrån avdelningens behov i samråd med rektor. Exempelvis förbereda utvecklingssamtal, praktiskt arbete mm.
Arbetslagens reflektionsmöte	1 gång/vecka (dagtid) 1 tim.	Arbetslagen	Systematiskt kvalitetsarbete i processverktyget.
Enskild planering	1 tim./vecka 30 min./vecka	Förskollärare Barnskötare	I samråd med arbetslaget